

Priprava čebel na zimo

Vlado Auguštin

svetovalec za tehnologijo čebelarjenja JSSČ
vlado.augustin@czs.si

Čebele zaradi svojega naravnega nagona zgodaj zaslutijo bližajočo se zimo. Hkrati z usihajočo pašo matica že julija zmanjša zaleganje, čebele pa avgusta preženejo trote, da jim ne odžirajo hrane, s katero je treba varčevati za dolgotrajno zimo. Obseg celotnega čebeljega gnezda se skrči na tisti del panja, v katerem nameravajo čebele prebiti zimske mesece. Vse špranje in reže v stenah panja čebele skrbno zadelajo s smolo ali zadelavino, da ni prepaha.

Pred začetkom priprave čebelje družine na zimo je treba vedeti, kakšno je stanje v družini. To ugotovimo s podrobnim pregledom, ki ga opravimo konec julija ali morda v začetku avgusta. Točen začetek del moramo določiti čebelarji sami, odvisen pa je od paše v okolici, saj se čebele same nagonsko pripravljajo na zimo, ko usahne zadnja paša.

Vzreja zimskih čebel

Poglavitna naloga čebelarjev v tem obdobju je kakovostno vzrediti čim večje število zimskih čebel. Te so genetsko oblikovane tako, da živijo dlje, saj zelo malo delajo, zaradi tega pa porabijo petkrat manj hrane kot čebele drugih generacij. Ker svoje življenjske energije ne uporabljajo za hranjenje zalege ter za prinašanje vode, nektarja in cvetnega prahu, ostanejo fiziološko mlade. V primerjavi s čebelami drugih generacij njihov organizem vsebuje manj vode ter več beljakovin in suhih snovi. Te hranljive snovi izločijo iz svojega organizma spomladi, ko ob vzreji prve zalege v naravi primanjkuje

Prešibke čebelje družine ne zdržijo hude ali dolgotrajne zime.

cvetnega prahu. Temeljna in poglavitna naloga vsakega čebelarja je zato ohraniti zdravje, življenjsko in delovno sposobnost zimskih čebel. Kako nam bo to uspelo, je odvisno od našega čebelarskega znanja in marljivosti. Če zamudimo pravočasno pripravo čebeljih družin za zimo, bomo obremenili zimske čebele, zato bodo te izčrpane že ob zazimitvi, takšne pa ne bodo mogle optimalno sodelovati pri zgodnjespomladanskem razvoju čebelje družine.

Da bi bili čebelarji pri tej nalogi čim uspešnejši, moramo ob julijskem točenju medu v panju pustiti vsaj nekaj kilogramov medenih zalog, takoj po točenju čebele v čim večji meri očistiti varoj ter jih tako ohraniti pri dobrem zdravju in v

najboljši možni fizični kondiciji. Ob morebitni avgustovski suši in brezpašni dobi pa je treba čebelje družine dražilno krmiti in tako ustvariti razmere za neprekinjeno zaleganje matice.

Moč čebelje družine in prezimovanje

Stanje čebeljih družin v čebelnjaku je v tem obdobju ponavadi različno: v njem so lahko roji, izrojenci, narejenci in tudi družine, ki smo jim dodali novo matico. Čebelarji moramo ugotoviti, koliko čebeljih družin in katere bomo prezimili. Preveliko število ni priporočljivo, bolje je prezimiti manj družin, a tiste dobre, kajti vsaka čebelja družina ni primerna za prezimovanje.

Foto: arhiv ČZS

Čebelarji moramo ugotoviti koliko čebeljih družin in katere bomo prezimili.

Prešibka družina ne zdrži hude ali dolgotrajne zime. Zaradi tega moramo ob pregledu ugotoviti: (1) moč in zdravstveno stanje čebelje družine, (2) kakovost matice in satja ter (3) količino in kakovost hrane.

Pri pripravi čebeljih družin na prezimovanje je zelo pomembno število čebel v vsakem panju. Idealno bi bilo, če bi jih zazimili s približno 25.000 čebelami, vendar je to v naših razmerah zelo težko doseči. Pri nas ponavadi zazimimo družine s približno 15.000 čebelami, večkrat pa tudi družine z manjšim številom čebel. Čebelarji lahko številčno stanje oziroma moč družine ocenimo ob pregledu konec avgusta. Če je tedaj v panju 7–8 polnih ulic čebel in 5–6 polnih satov zalege, to pomeni, da bo pozimi v panju

približno 15.000 čebel. Pogosto pa v čebelnjaku najdemo družine, v katerih je v tem obdobju 4–5 ulic čebel in 2–3 sati zalege. Takšna čebelja družina žal nima nikakršnih možnosti za prezimitev, zato jo je najbolje pridružiti kakšni močnejši družini. Samo tako namreč lahko pričakujemo dobro prezimitev in soliden spomladanski razvoj.

Vloga čebelje matice

Kakovostna matica je pogoj za dobro stanje v čebelji družini, tako med prezimovanjem in spomladanskim razvojem kot tudi na paši. Kadar pregledujemo družine, ni nujno, da vedno poiščemo matico. Njeno kakovost presojamo zlasti po zalegi, po

številčnosti čebel, po letnem donosu, mirnosti čebel in po zapiskih, napravljenih med čebelarstvo sezono. Najbolje je, če zazimimo družine z enoletnimi maticami, ki so se izkazale kot dobre. Če puščamo v panjih dveletne matice, ki smo jih izrabljali na najrazličnejših pašah, je zelo tvegano, kaj bo z njimi tretje leto, tako glede njihove telesne moči kot tudi glede zaloge semena.

Če je matica nekakovostna, je zdaj, ob koncu nabiralne sezone, pravi čas za njeno zamenjavo. Mlada matica bo jeseni dlje časa zalegala, svojo pravo moč pa bo pokazala prihodnjo čebelarstvo sezono.

Ravnanje s sati

Med pregledom je treba določiti starost in kakovost satja v panju. Zelo temne in skažene sate odstranimo in jih nadomestimo z boljšimi bodisi iz medišča bodisi iz zaloge. Dodamo jih k robu gnezda, ob stene, nikakor pa ne v sredino, da ne razdvojimo zalege. Ta mora vedno ostati skupaj, v svojem stalnem naravnem redu. Jedro ali težišče gnezda je navadno bolj v sredini. Nikakor ne pustimo v sredini gnezda deviškega satja, ker ga čebele ne bodo zasedle, tako da bo čebelja gruča ostala razdeljena. Staro satje, v katerem je med, premaknemo do stene panjev, kjer bo počakalo do pomladi, ko ga bomo v obdobju cvetenja sadnega drevja kot prvega zamenjali.

Pomen cvetnega prahu

Ker je pomanjkanje cvetnega prahu v poletnih mesecih poglavitni vzrok manjše moči in slabega razvoja družin naslednjo pomlad, moramo zagotoviti, da imajo čebele poleg zadostnih medenih zalog vsaj tri sate cvetnega prahu. Kolikor je to mogoče, naj bo cvetni prah enakomerno porazdeljen po vseh panjih, tako da nobeden ne bo brez njega. Čebelarji, ki imajo čebelnjake v okolici kostanjevih gozdov, imajo veliko prednost pred

čebelarji, ki te paše nimajo na voljo. Na kostonjevi paši čebele naberejo veliko cvetnega prahu, ki je poglavitni pogoj za dobro prezimovanje in za spomladanski razvoj čebeljih družin. Ne zaradi hudih zim, temveč zaradi pomanjkanja hrane, še posebej zaradi pomanjkanja cvetnega prahu med vročimi sušnimi poletji, pozimi propade veliko čebeljih družin. Čebele se brez cvetnega prahu fiziološko hitreje starajo, njihova življenjska doba je krajša, manj so odporne proti boleznim in slabše prenašajo nizke temperature. Prav zaradi tega bi morala biti naloga vsakega čebelarja, da s sajenjem medovitih rastlin čebelam zagotovi pelodno pašo tudi v teh kritičnih mesecih.

Zdravstveno stanje čebeljih družin

Pri pregledu čebeljih družin za prezimovanje moramo ugotoviti tudi njihovo zdravstveno stanje. Če posumimo na kakršnokoli spremembo v čebelji zalegi, pokličimo terenskega svetovalca, s katerim bomo skupaj razčistili dilemo in ob sumu hude gnilobe čebelje zalege poklicali veterinarja za zdravstveno varstvo čebel. V poznem poletju se prepleteta vrhunca populacijske dinamike čebel in števila varoj v čebelji družini. Naloga čebelarjev je, da že od aprila z apitehničnimi ukrepi manjšamo število varoj, usodni udarec pa jim zadamo po zadnjem točenju. Če tedenski naravni odpad varoj avgusta spet preseže število tri, zatiranje ponovimo.

Krmljenje za zimo

V tem obdobju moramo čebele tudi krmiti za zimo. Kdaj začeti krmljenje, nam bo pokazala tehtnica. Ta ne sme kazati manjšanja donosov, če pa se to vendarle dogaja, moramo tako družino intenzivneje krmiti. Čebelam dodajamo sladkorno

Če so razmere dalj časa neugodne je treba čebele krmiti, tudi v mesecih, ko smo bili običajno že navajeni točiti.

Ob pomanjkanju hrane je krmljenje nujno.

raztopino, ki jo naredimo tako, da tri dele sladkorja raztopimo v dveh delih vode. Raztopino pripravimo vsaj dan pred krmljenjem, saj se sladkor povsem raztopi le ob večkratnem mešanju. Zelo pomembno je, da družine krmimo proti večeru ali ob mraku in da krmimo vse čebelje družine hkrati. Ob krmljenju čebelji družini dodamo največ po dva litra sladkorne raztopine, saj večjih količin čebelje žleze ne bi mogle prenesti. Postopek ponovimo petkrat do šestkrat. Kolikšno količino zimske zaloge naj bi imela čebelja družina, je odvisno od velikosti panja in načina prezimovanja. Zaloga hrane mora zadostovati do konca marca prihodnjega leta. Presežek zaloge bomo prihodnje leto uporabili za

izdelavo narejencev ali pa jo bomo dali družini, v kateri je primanjkuje. Tako naj bi bilo v AŽ-panju 12–15 kg, v LR-panju pa 20–25 kg zimske zaloge.

Preprečevanje ropanja

Naslednji pregled in vsa potrebna čebelarska opravila skušamo izvesti ob hladnem ali deževnem vremenu. Nevarnost ropanja je namreč tolikšna, da je bolje, če panjev ne odpiramo. Žrela morajo biti ves čas priprta vsaj na polovico, v kočljivih primerih pa še več. Le tako bomo z dobro pripravljenimi čebeljimi družinami dočakali najpomembnejše opravilo pri čebelah – zimsko zatiranje varoj.